

AGEIZAM U TELEVIZIJSKOM MEDIJU NA PRIMJERU SREDIŠNJIH INFORMATIVIH EMISIJA HRT-a, RTL-a i NOVE TV³

SAŽETAK

U središtu ovog rada je ageizam u informativnom programu hrvatskih televizijskih programa, tj. istraživanje na koji se način prezentiraju starije osobe u središnjim informativnim emisijama HRT-a, RTL-a i Nove TV. Uzorak su prilozi objavljeni u emisiji »Dnevnik« HTV-a, »Dnevnik« Nove TV i »Vijestima« RTL-a u razdoblju od 3 tjedna. Analizirajući sve priloge objavljene tijekom tri tjedna u središnjim emisijama javne i dviju komercijalnih televizija, nastojalo se istražiti je li prisutan ageizam i diskriminacija u priložima koji se odnose na starije osobe. Može li stereotipno prikazivanje starijih osoba na televiziji utjecati na naše stavove o starijim ljudima? Provedeno pilot istraživanje pokazalo je kako je ageizam vidljiv u glavnim infor-

---

¹ Dr.sc. Tena Perišin, urednica na Hrvatskoj televiziji i predavačica na Studiju novinarstva Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu., e-mail: tena.perisin@hrt.hr

² Valentina Kufrin, diplomirana novinarka. e-mail: valemkufrin@gmail.com

³ Rad nastao u koautorstvu studentice Valentine Kufrin i mentorice dr. sc. Tene Perišin, kao prerađeni diplomski rad studentice Valentine Kufrin na temu »Postoji li ageizam i spolna diskriminacija žena u glavnim informativnim emisijama HRT-a, RTL-a i Nove TV?« (mentorica: dr. sc. Tena Perišin), obranjen 13. listopada 2008.g. na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu.

Izvorni znanstveni članak
Primljeno: siječanj, 2009.
UDK 316.647.8-053.9

Tena Perišin¹
Valentina Kufrin²
Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Studij novinarstva

Ključne riječi:

ageizam, starije osobe,
televizija, televizijske vijesti,
informativni program.

mativnim emisijama HRT-a, RTL-a i Nove TV. Kod svih triju televizija ustanovilo se da se starije osobe, pogotovo one aktivne ili društveno priznate, relativno rijetko prikazuju. Rezultati ovog istraživanja ukazali su na potrebu za širim istraživanjem, po mogućnosti interdisciplinarnog, u suradnji medijskih teoretičara i socijalnih gerontologa. U ovom radu također se ukazuje na nužnost donošenja zakonskih odredbi koje bi regulirale problem ageizma kako u medijima, tako i u drugim institucijama društva.

UVOD

U svakodnevnom životu ne razmišljamo često o tome na kakav nam način televizija prikazuje pojedine kategorije ljudi. O moći televizije napisane su brojne knjige i studije. Građani tijekom svojeg života pred televizijom provode više vremena nego u bilo kojoj drugoj aktivnosti (Matković, 1995.). Iako danas mlađe generacije sve više informacije dobivaju putem Interneta, televizija je još uvijek najjači medij, a stereotipi koje je godinama izgrađivala, prenose se i na nove medije. Stoga su od velikog značaja istraživanja koja se bave istraživanjem televizijskih sadržaja, te načina na koji televizija prikazuje pojedine kategorije ljudi, djecu, žene ili starije osobe. Razmišljamo li o tome kako način prikazivanja tih grupa ljudi utječe na naše doživljavanje i stavove o tim kategorijama ljudi?

U središtu ovog rada je ageizam u informativnom programu hrvatskih televizijskih programa, tj. istraživanje na koji se način prezentiraju starije osobe u središnjim informativnim emisijama HRT-a, RTL-a i Nove TV. Uzorak su prilozi objavljeni u emisiji »Dnevnik« HTV-a, »Dnevnik« Nove TV i »Vijestima« RTL-a u razdoblju od 3 tjedna. Analizirajući sve priloge objavljene tijekom tri tjedna u središnjim emisijama javne i dviju komercijalnih televizija, nastojali smo istražiti je li prisutan ageizam i diskriminacija u priložima koji se odnose na starije osobe. Može li stereotipno prikazivanje starijih osoba na televiziji utjecati na naše stavove o starijim ljudima?

Televizija kao medij broj jedan po gledanosti u svijetu i u Hrvatskoj ima odgovornost da te grupe ljudi prikazuje bez diskriminacije i omalovažavanja. Novinarski posao je odgovoran jer se greške koje novinar/ka učini ne mogu sakriti jednom kad se njegov/zini tekstovi objave ili kada se emitira njegov/zin prilog. Zbog sve veće tabloidizacije medija, gdje masovni mediji više nisu samo sredstvo informiranja i edukacije, već postaju isplativ biznis, novinarstvo se pretvara u zabavu pri čemu su etika i profesionalni principi prilikom pisanja ili izvještavanja zapostavljeni.

ŠTO JE TO AGEIZAM?

Da bismo mogli odgovoriti na to pitanje, moramo najprije objasniti neke pojmove koji se povezuju s ageizmom. Tu spadaju pojmovi starenja i starosti. Starenje označavamo kao fiziološki proces koji nastupa odmah nakon rođenja. On je zajednički svim ljudima, ne možemo ga zaustaviti, a napreduje različitim intenzitetom. Autori Birren i Schroots (1984.)

starenje objašnjavaju kao dvostruki proces dobitaka i gubitaka, koji teče povezano i istovremeno. Međutim, razlika je u tome što se u mladosti više dobiva, a manje gubi, dok se u trećoj životnoj dobi više gubi nego što se dobiva. Poznata je i podjela na primarno ili zdravo i na sekundarno ili bolesno starenje.

Primarno ili zdravo starenje odnosi se na one ljude koji su aktivni, bave se sportom, imaju hobije ili još uvijek aktivno rade. Sekundarno ili bolesno starenje odnosi se na one ljude koji su bolesni i nemoćni te im je potrebna pomoć drugih u obavljanju jedne od dnevnih aktivnosti: u umivanju, kretanju, uzimanju hrane, odijevanju i izlučivanju (Pečjak, 2001.: 21).

Starost pak možemo definirati kao normalan fiziološki proces u kojem nastupa opće opadanje bioloških sposobnosti organizama. Po definiciji UN-a starost nastupa nakon 65. godine života (UN, 2002.).

Često su stavovi koje imamo prema starijim osobama negativni. Tako počinjemo formirati predrasude i stereotipe o starijim osobama. Ivan Šiber (1998.) definira predrasude kao izrazito apriorne stavove, donesene prije rasuđivanja, koji se temelje na snažnom emocionalnom odnosu, najčešće negativne i teško promjenjive, a stereotipe kao »generalizirana shvaćanja o osobinama pripadnika pojedinih društvenih grupa«. Kada je riječ o starijim osobama, stereotipi naglašavaju negativne osobine starijih osoba. Tako je Robert Butler 1969.g. upotrijebio pojam »ageism« kako bi opisao proces sistematskog stereotipiziranja i diskriminacije starijih ljudi (prema Dozois, 2006.). Vid Pečjak (2001.) smatra kako je ageizam sličan rasizmu ili seksizmu, a vodi prema nepriznavanju ili ograničavanju prava starosnih skupina. On navodi neke definicije ageizma (Pečjak, 2001.: 86):

- Diskriminacija na osnovi kalendarske starosti.
- Određivanje sposobnosti i propisivanje društvenih uloga isključivo na temelju životne dobi.
- Gledište koje ne prihvaća individualni pristup starijim osobama nakon određenog broja godina.
- Stvaranje stereotipija i sistematska diskriminacija ljudi samo zato što su stari.
- Fraze »ti si prestar« ili »ti si premlad« jednako su bešćutne.

Ageizam utječe na društvenu interakciju, život općenito, zdravstvenu zaštitu, zapošljavanje i socijalnu politiku. Stvaraju se stavovi kako su starije osobe neproduktivne, boležljive, depresivnije, slabije zaključuju.

U prošlosti su stariji ljudi zauzimali značajna mjesta u društvima, na njih se često gledalo kao na životne učitelje, tako da su zauzimali važna mjesta u zajednicama. No, s razvojem društva njihova je pozicija promijenjena. Elizabeth Dozois (2006.) navodi pet važnih povijesnih promjena koje su doprinijele promjeni statusa starijih osoba:

1. **Razvoj tiska.** Utjecao je zajedno s drugim promjenama na to da stariji ljudi počinju gubiti važnu ulogu u usmenoj predaji kulture, priča i životnih iskustava, koju su do tada imali. Razvojem tiska te tiskanjem knjiga i drugih publikacija usmena predaja starijih ljudi počinje gubiti dotadašnje značenje.

2. **Industrijska revolucija.** Uzrokovala je stvaranje »nuklearnih« obitelji. Tehničke vještine počele su se više cijeliti od iskustva, tako da su stariji ljudi počeli biti »manje potrebni« u proizvodnji i razvoju industrije. Također zbog nužnosti preseljenja (posebno u gradove s razvijenim industrijama) stariji ljudi nisu više mogli biti toliko mobilni koliko su mogli biti mladi ljudi. Stariji ljudi se također nisu više mogli nositi s čestim tehnološkim promjenama. Počinju se polako stvarati stereotipi o starijim ljudima kao »teretu društva«.
3. **Zajamčena mirovina.** Uvodi se nakon industrijske revolucije u radna zakonodavstva. Ona se odnosi na umirovljenje radnika nakon navršavanja određenih godina, nije povezana s radnom sposobnošću.
4. **Razvoj medicine.** Utjecao je na produljenje životnog vijeka ljudi. S razvojem medicine povećao se i broj starijih ljudi, na koje se počelo gledati kao na teret društva.
5. **Dobna podjela.** Rastuća podjela na dobne grupe u poslijeindustrijskim društvima dovela je do slabljenja interakcije između mlađih i starijih ljudi

Sve su to razlozi koji su doprinijeli slabljenju statusa starijih osoba u društvu. Tako je nastao i ageizam. Pečjak (2001.) smatra kako je ageizam zapravo reakcija na frustracije i stresove kojih je puno u svakodnevnom životu kod mlađih osoba ili onih koje su još uvijek radno aktivne. Napetost i agresivnost najlakše je usmjeriti na slabe i nezaštićene. Ageizam je također posljedica sve veće segregacije starijeg stanovništva. Danas je sve manje obitelji u kojima nekoliko generacija živi zajedno. To dovodi do slabog poznavanja generacija starijih ljudi, a to na kraju vodi do njihovog stereotipiziranja. Bitno je naglasiti razliku između dobnog razlikovanja i ageizma. Dobno razlikovanje je ponašanje koje razlikuje funkciju dobi od same osobe. S druge strane, ageizam je povezan sa stereotipima i predrasudama koje netko ima prema starijim osobama.

Kada govorimo o oznakama ageizma, onda ih možemo podijeliti u tri glavne kategorije:

- U prvu kategoriju ulazi ponašanje koje distancira, ignorira i isključuje starije osobe.
- U drugu kategoriju ulazi ponašanje koje je vidljivo u diskriminaciji u pogledu zapošljavanja, zlostavljanja starijih osoba, negativnog imidža starijih osoba u medijima...
- U treću kategoriju ulazi ponašanje koje je pozitivnije i zaštitničko prema starijim osobama u odnosu na mlađe osobe (zakonske odluke, medicinska skrb te pozitivni stereotipi koji se pojavljuju u masovnim medijima, a odnose se na starije osobe).

TEORIJSKE PERSPEKTIVE AGEIZMA

E. Dozois (2006.) navodi tri psihološke teorije koje su bitne za shvaćanje stereotipiziranja starijih osoba i za shvaćanje ageizma. To su:

1. **Spoznajna teorija** koja se bavi definiranjem starosti. Ta teorija objašnjava zašto se dob više spominje uz razgovor o starijim osobama, nego uz razgovor o mlađim osobama.

2. **Teorija socijalnog identiteta** koja se najviše spominje u literaturi koja se bavi predrasudama i diskriminacijom. Ova teorija govori kako ljudi koriste grupnu identifikaciju za održavanje pozitivne vlastite osobnosti. Pojedinaac može pozitivnu sliku o sebi steći na temelju vlastitih osobina; to je osobni identitet te na temelju osobina grupa kojima pripada, to je socijalni identitet. Bitno je da osoba vlastitu grupu uspoređi s drugim grupama te da ju ocjenjuje pozitivno kako bi njegov socijalni identitet koji je vezan uz pripadnost toj grupi, bio pozitivan. Ako ga pak ocjenjuje negativno, njegov socijalni identitet biti će negativan.
3. **Teorija upravljanja strahom** prema kojoj ljudi koriste kulturološke i religijske teorije kako bi nametnuli određen red u svijetu i zaštitili sebe od »straha« vlastite smrtnosti. Teorija upravljanja strahom sugerira kako ageizam postoji zbog starijih ljudi koji su svjesni činjenice kako se nalaze pred skorom smrti.

STEREOTIPI POVEZANI SA STARENJEM

Erdman B. Palmore (1990.) definirao je devet negativnih stereotipa koji su povezani sa starenjem: boležljivost, slabost, ružnoća, umno nazadovanje, gubljenje pamćenja, beskorisnost, izoliranost, siromaštvo i depresija. Isti autor definira i osam pozitivnih stereotipa koji su povezani sa starenjem: ljubaznost, mudrost, pouzdanost, bogatstvo, politički utjecaj, sloboda, vječna mladost i sreća.

Upravo se pozitivni stereotipi najviše koriste u brojnim kampanjama za borbu protiv dobne diskriminacije i ageizma. Kada govorimo o stereotipiziranju starijih osoba, onda moramo navesti model stereotipnog sadržaja. Taj se model temelji na otkriću da dvije dimenzije, srdačnost i sposobnost, imaju važnu ulogu kod stereotipiziranja i predrasuda. Grupa istraživača (Fiske i sur., 2002.) provela je istraživanje gdje je Amerikancima ponudila 24 društvene grupe (Azijce, osobe s invaliditetom, beskućnike, starije osobe...), koje su trebali ocijeniti u kategorijama srdačnosti i sposobnosti. U istraživanju je sudjelovalo 78 studenata s University of Massachusetts i 50 nešto starijih osoba koje su pristale na sudjelovanje u istraživanju. Istraživanje je pokazalo da su starije osobe bile ocijenjene kao slabije sposobne od 18 grupa, od ukupno 24 grupe koje su se analizirale u istraživanju. S druge strane, starije osobe su bile visoko ocijenjene u kategoriji srdačnosti s obzirom na druge grupe.

AGEIZAM U MEDIJIMA

Brojni autori koji proučavaju ageizam navode kako je ageizam prisutan u masovnim medijima. Mnogi od tih autora (Larson, Kubey i Coletti, 1989.; McGuire, 2008.) analiziraju ageizam u masovnim medijima kroz brojna istraživanja koja su proveli.

Brian McGuire (2008.) u tekstu »Ageism: Media Influences and Older Americans« govori o stereotipiziranju starije populacije Amerikanaca kroz medije. Napominje kako je

to rastući problem ne samo za stariju populaciju već za cjelokupno društvo. On napominje kako brojni autori smatraju kako su masovni mediji odgovorni za oblikovanje naših mišljenja i stavova. Uvjeravačka sposobnost medija je ogromna. McGuire (2008.) napominje kako brojna znanstvena istraživanja pokazuju kako američko društvo uči koristiti negativne asocijacije za starije osobe kroz uporabu medijskih izričaja. Dokazano je da se starije osobe u medijima prikazuju negativnije od mlađih osoba. Iznosi bitan podatak kako u prosjeku u SAD-u dijete gleda televiziju oko četiri sata dnevno, do puberteta će pogledati oko 22 000 sati televizije. S druge strane, starije osobe se prikazuju u prosjeku oko 4% u tv programu. U stvarnosti, starije osobe čine oko 15 % ukupnog stanovništva SAD-a. Te činjenice, u kombinaciji s manjkom znanja o starijim osobama, stvaraju predrasude prema starijim osobama u SAD-u (McGuire, 2008.)

Autori Bailey i Park (2006.) spominju *teoriju uokviravanja (framing theory)* koja objašnjava kako način na koji pojedini medij prikazuje pojedinu poruku, utječe na to kako publika interpretira pojedinu situaciju ili događaj. Ta je teorija bitna i u okviru shvaćanja ageizma u medijima. No, u proučavanju tekstova koji se odnose na ageizam u medijima nismo naišli na istraživanje uzroka zašto novinari rade priloge u kojima je prisutan ageizam. Postavlja se pitanje tko utječe na njih i njihov rad? Jesu li i oni izloženi svim onim utjecajima koji su odgovorni za pojavu ageizma, kao što su: segregacija među generacijama gdje više generacija ne živi zajedno te nemaju mogućnost boljeg upoznavanja; frustracije i nezadovoljstvo koje je najlakše usmjeriti prema najslabijim skupinama (u ovom slučaju prema starijim osobama), utjecaju medija i mnogih drugih? Je li možda ageizam u medijima povezan i s povećanjem negativnih vijesti u medijima, ponajviše crne kronike, gdje se počinje stvarati apokaliptična slika svijeta u kojem je sve crno, negativno i osuđeno na propast? Možda je ageizam povezan i sa sve većom tabloidizacijom i senzacionalističkim medijima koji nisu zainteresirani za pošteno, nepristrano izvještavanje, već za povlađivanje gledateljsima. U takvim medijima »ozbiljne teme« (*hard news*) ne dobivaju medijski prostor, nego su zamijenjene »lakim temama« (*soft news*) koje se bave estradom, aferama, seksualnim skandalima, itd. Takav način izvještavanja prenosi se i na televizijski informativni program, pa se, kada je riječ o informativnim emisijama, često koristi i pojam *tabloidizacija vijesti* (Perišin, 2008a.) kako bi se ukazalo na prodiranje zabavnih i lakih sadržaja u informativne emisije. U medijskim sadržajima u kojima je vidljiv nedostatak profesionalizma, ali i novinarske etike, često nema mjesta za teme o starijim osobama ili se pak i njih prikazuje u negativnom kontekstu.

Komercijalni interesi koji nameću gledanost kao glavni imperativ također utječu na način na koji se u medijima prezentiraju pojedine kategorije ljudi, pa tako i stariji ljudi. Televizijski programi prodaju se kao roba, a ispitivanja gledanosti televizijskih programa prate gledanost pojedinih emisija prema dobnim ciljnim skupinama, od kojih je marketinškim agencijama, najzanimljivija dobn skupina od 18 do 49 godina. I ta činjenica sasvim sigurno utječe na odabir

vijesti i tema, ali i na način na koji se informacije prezentiraju na televizijskim ekranima (Perišin, 2008b.). To su samo neka od pitanja na koja bi trebalo istraživanjima dati odgovor.

Kako bi se odgovorilo na ova složenija pitanja, potrebno je prvo steći temeljne spoznaje o postojanju ageizma u našim medijima. U središtu našeg istraživanja su televizijske informativne emisije jer bi one, i na javnoj, ali i na dvjema komercijalnim televizijama, prema programskim načelima utvrđenim Zakonom o elektroničkim medijima (2003.) trebale »pridonositi slobodnom oblikovanju mišljenja, svestranom i objektivnom informiranju slušatelja i gledatelja, kao i njihovoj izobrazbi i zabavi«. Stoga je cilj ovog istraživanja napraviti početnu analizu učestalosti i načina predstavljanja starijih osoba u informativnim emisijama te tako postaviti temelj budućim istraživanjima ageizma u televizijskom programu.

METODOLOGIJA

Kao uzorak emisija HRT-a, RTL-a i Nove TV⁴ uzeli smo tri tjedna i metodom analize sadržaja analizirali priloge objavljene u središnjim informativnim emisijama. Uzorkom smo obuhvatili sve emitirane priloge u »Dnevniku« HRT-a, »Vijestima« RTL-a i »Dnevniku« Nove TV. Analiza je obuhvaćala dane od 3. do 9. prosinca 2007. godine, 7. do 13. siječnja 2008. godine i 21. do 27. siječnja 2008. godine. Razlog za odabir baš ovih tjedana je namjera da uzorak bude što reprezentativniji. Namjerno je izbjegnuto predblagdansko i blagdansko razdoblje u kojem odabir priloga u emisijama nije tipičan za ostala razdoblja. Tri tjedna koja smo analizirala ne obuhvaćaju doslovno razdoblje od 3 tjedna, tj. 21 dan u kontinuitetu iz razloga što smo htjeli izbjeći da se neka dominantna tema iz jednog tjedna provlači i u drugi tjedan, što uvijek može smanjiti prostor za objavljivanje drugih tema od javnog interesa. Jedinica analize u istraživanju, bili su emitirani prilozi u središnjim informativnim emisijama gore navedenih televizijskih kuća s nacionalnom koncesijom. Ukupno je analizirano 938 priloga.

Za svaki od 21-og analiziranog dana rađene su odgovarajuće tablice s opisima emisija. Za primjer je izbran 8. prosinac 2007. (tablica 1.).

---

⁴ HRT-ova glavna informativna emisija »Dnevnik« započinje s emitiranjem svaki dan u 19:30h; RTL-ova glavna informativna emisija »Vijesti« započinje s emitiranjem svaki dan u 18:30h; Nova TV emitira svoju glavnu informativnu emisiju »Dnevnik« Nove TV svaki dan u 19:15h.

Tablica 1.

Primjer sadržaja televizijskih informativnih emisija HRT-a, RTL-a, Nove TV (8. 12. 2007.)

8.12.2007	NASLOV PRILOGA HRT-a	Broj pojavljivanja STARIJE OSOBE
	1. Lobiranje za sastav Vlade RH	0
	2. Srbija i Kosovo bez dogovora	0
	3. Eko incident u J. Koreji	0
	4. Svjetski dan protiv klimatskih promjena	0
	5. Potpisivanje peticije u Sisku povodom Svjetskog dana borbe protiv klimatskih promjena	0
	6. Nezadovoljni liječnici s Paga	0
	7. Stanje ljudskih prava u RH- godišnji izvještaj	0
	8. Mobbing u Hrvatskoj	0
	9. Život bez struje u ličkom selu	2
	10. Lipicaneri u Hrvatskoj	0
	11. Hrvatski dizajneri nagrađeni na festivalu u Essenu	0
	12. Opera Karmen u Zagrebu	0
	13. »50 cent« konzumirao drogu prije zagrebačkog koncerta?	0

8.12.2007.	NASLOV PRILOGA RTL-a	Broj pojavljivanja STARIJE OSOBE
	1. Nema koalicije HDZ-a i HNS-a	0
	2. Međunarodni dan ljudskih prava	0
	3. Negativne posljedice predizborne kampanje u RH	0
	4. Nezadovoljni liječnici s Paga	0
	5. EU podijeljena po pitanju Kosova	0
	6. Žena se zapalila ispred rimske vijećnice	0
	7. Uhićenje Karadžića stopirano 2004.g.	0
	8. Posljedice ekocida u J. Koreji	0
	9. Samit EU i Afričke unije u Lisabonu	0
	10. Iran prekinuo trgovinu u dolarima	0
	11. Standardizacija bolničke prehrane u RH	0
	12. Deložacija stanara u Dugom Ratu?	0
	13. Snimke ubojice iz Omaha	0
	14. Festival filmova snimljenih mobitelom u Japanu	0
	15. Greenpeace u Berlinu	0
	16. Ledene skulpture u Holywoodu	0
	17. Poljoprivredni sajam u Pušći	0

Nastavak tablice 1.

8.12.2007. NASLOV PRILOGA NOVE TV	Broj pojavljivanja STARIJE OSOBE
1. HDZ, HSS i HSLJ raspravljaju o ZERP-u	0
2. Zahtjevi HSP-a i HSS-a	0
3. Zahtjevi HSS-a za koaliciju	0
4. Dan ljudskih prava- stanje u RH	0
5. U Sisku prosvjed i peticija zbog Inine rafinerije?	0
6. Ekocid u J. Koreji	0
7. Pregovori oko Kosova	0
8. Snimka ubojice iz trgovačkog centra u SAD-u	0
9. Britanski kanuist prevario osiguravajuću kuću	0
10. Ponavlja se suđenje za silovanje za koje se tereti bivši sudac Ustavnog suda V. Vukojović?	0
11. Nezadovoljni liječnici s Paga	0
12. Šoping za blagdane u Hrvatskoj	0
13. Gradnja ceste u Rijeci	0

S obzirom na analizu glavnih informativnih emisija namjera je bila rezultate analize sadržaja predstaviti kroz šest uloga u kojima se prikazuju starije osobe, te njihov spol. Mišljenja smo da je spol bitan kako bi mogla dati cjelovitu analizu uzorka, te će zajedno s ulogama biti važan dio za zaključivanje postoji li ageizam u glavnim informativnim emisijama HRT-a, RTL-a i Nove TV.

REZULTATI

Ukupno smo u 21 dan praćenja »Dnevnika« HRT-a zabilježili 318 priloga u kojima se 20 puta prikazalo starije osobe. Starije osobe su prikazane kroz 17 različitih priloga (tablica 1.).

Tablica 2.
Prikazivanje starijih osoba u »Dnevniku« HRT-a

Prikaz starije osobe kao aktivne	Prikaz starije osobe kao razočarane sustavom	Prikaz društveno poznate starije osobe (+ smrt društveno poznate osobe)	Prikaz starije osobe u anketi ili kako daje komentar	Prikaz starije osobe kao žrtve	Prikaz starije osobe optužene za kazneno djelo
<p>3. puta se prikazuju u tri tjedna analize</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prilog o ponovljenim izborima u Batini- starija gospođa iz Batine komentira kako ona ide na glasanje. (9.12.2007.) 	<p>4. puta se prikazuju u tri tjedna analize</p> <ul style="list-style-type: none"> • U prilogu o stanju na Kosovu- komentar starijeg gospodina koji nije zadovoljan stanjem na Kosovu, gdje živi. (7.12.2007.) 	<p>3. puta se prikazuju u tri tjedna analize</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prilog se odnosi na 80. rođendan tajlandskog kralja. (5.12.2007.) 	<p>5. puta se prikazuju, u tri različita priloga</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prilog o novoizgrađenoj instalaciji »Pozdrav suncu« u Zadru- komentar starijeg gospodina. (6.12.2007.) 	<p>5. puta se prikazuju u tri tjedna analize</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prilog o mjestu gdje nema struje- prikazuju se dvije starije osobe kojima je teško jer nemaju struju u selu gdje žive. (RH, 8.12.2007.) 	<p>Niti jednom se ne prikazuju u toj ulozi.</p>
<p>U prilogu o prosvjedima protiv novih izmjena GUP-a u Splitu, stariji gospodin iskazuje nezadovoljstvo. (25.1.2008.)</p>	<p>U prilogu o državnim poticajima za mala gospodarstva prikazuje se i starica koja nije zadovoljna malom ukupnom cijenom mlijeka koju dobiva za proizvodnju mlijeka. (RH,13.1.2008.)</p>	<p>Prilog se odnosi na smrt Edmunda Hillaryja- prvi osvojio M. Everest. (N. Zeland, 11.1.2008.)</p>	<p>Uvođenje osobnog bankrota u zakonodavstvo- stariji gospodin daje komentar. (RH, 7.1.2008)</p>	<p>Prilog se odnosi na provođenje akcije »Mir i dobro«- prikazuje se starijeg gospodina koji se ozlijedio paljenjem petarde. (RH, 9.12.2007.)</p>	
<p>Prilog se odnosi na mjesnu akciju »Štrumfovi u Kominu«, starija gospođa sudjeluje u toj akciji. (27.1.2008.)</p>	<p>Prilog o deaktivaciji pronađene bombe iz II. svj. rata- starija gospođa se prikazuje, nezadovoljna je jer je evakuirana iz svog doma na Maksimiru zbog deaktivacije bombe. (23.1.2008.)</p>	<p>Prilog se odnosi na smrt bivšeg indonezijskog predsjednika Suharta. (Indonezija, 27.1.2008.)</p>	<p>O skupim cijenama jagoda- komentar daju tri starijih osoba. (RH, 8.1.2008)</p>	<p>Reportaža iz Venezuele- prikazuje se i starija žena koja živi u vrlo siromašnoj četvrti i koja govori o teškim uvjetima života. (Venezuela, 9.1.2008.)</p>	

Nastavak tablice 2.

Prikaz starije osobe kao aktivne	Prikaz starije osobe kao razočarane sustavom	Prikaz društveno poznate starije osobe (+ smrt društveno poznate osobe)	Prikaz starije osobe u anketi ili kako daje komentar	Prikaz starije osobe kao žrtve	Prikaz starije osobe optužene za kazneno djelo
	<ul style="list-style-type: none"> Prilog se odnosi na deaktivaciju još jedne bombe iz II. svj. rata koja je pronađena na Maksimiru- starija gospođa je nezadovoljna zbog evakuacije iz svog doma na Maksimiru. (25.1.2008.) 			<ul style="list-style-type: none"> Prilog se odnosi na starca koji je teško ozlijeđen tijekom gašenja požara na Gružu. Žali se kako ne dobiva potrebnu pomoć. (RH, 26.1.2008) 	

Ukupno smo u 21 dan praćenja »Vijesti« RTL-a zabilježili 296 priloga u kojima se 18 puta prikazalo starije osobe. Starije osobe su prikazane kroz 16 različitih priloga (tablica 2.).

Tablica 3.
Prikazivanje starijih osoba u »Vijestima« RTL-a

Prikaz starije osobe kao aktivne	Prikaz starije osobe kao razočarane sustavom	Prikaz društveno poznate starije osobe (+ smrt društveno poznate osobe)	Prikaz starije osobe u anketi ili kako daje komentar	Prikaz starije osobe kao žrtve	Prikaz starije osobe optužene za kazneno djelo
4 puta se prikazuju u tri tjedna analize	1 puta se prikazuju u tri tjedna analize	5 puta se prikazuju u tri tjedna analize	4 puta se prikazuju u tri tjedna analize	2 puta se prikazuju u tri tjedna analize	2 puta se prikazuju u tri tjedna analize, u jednom priloгу
<ul style="list-style-type: none"> • Prosvjed umirovljenog glumca Bosnira Ličanina koji je najavio vlastito samospaljivanje zbog nezadovoljstva kulturnom scenom u Rijeci. (22.1.2008.) • Bosnir Ličanin ponovno se pojavljuje u priloгу 25. 1.2008., najavljuje samospaljivanje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Obilježavanje dana dubrovačkih branitelja- kazuje se i stariji gospodin koji je nezadovoljan s presudama za zločine u Dubrovniku počinjene za vrijeme Domovinskog rata. (6.12.2007.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Zabilježena smrt Ive Rojnice, bivšeg ustaškog dužnosnika. (5.12.2007.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Prilog o nestalom britanskom kanuistu koji se pojavio nakon 5 godina, komentar njegovog oca. (5.12.2007.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Prilog se odnosi na dva ubojstva, među kojima je i ubojstvo starice u Vukovaru. (11.1.2008.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Prilog se odnosi na privođenje starijeg gospodina zbog optužbe za bludničenje, spominje se i stariji gospodin optužen za pedofiliju. (RH, 25.1.2008.)
<ul style="list-style-type: none"> • Prilog se odnosi na prosvjed u Splitu zbog promjena u GUP-u- stariji gospodin sudjeluje na prosvjedu i iznosi svoje mišljenje. (25.1.2008.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Prilog povodom dana dubrovačkih branitelja- komentar daje i slikar Ivo Grbić. (6.12.2007.) 	<ul style="list-style-type: none"> • U priloгу o političkom stanju u Osijeku- komentar daje starija gospođa. (10.1.2008.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Smrt starice koja je umrla od posljedica opekotina koje je zadobila nakon što su ju razbojnici zapalili. (Sarajevo, 27.1.2008) 	<ul style="list-style-type: none"> • Povodom puštanja B. Glavaša na slobodu- komentar daje i starija gospođa. (11.1.2008.) 	

Nastavak tablice 3.

Prikaz starije osobe kao aktivne	Prikaz starije osobe kao razočarane sustavom	Prikaz društveno poznate starije osobe (+ smrt društveno poznate osobe)	Prikaz starije osobe u anketi ili kako daje komentar	Prikaz starije osobe kao žrtve	Prikaz starije osobe optužene za kazneno djelo
<ul style="list-style-type: none"> Prilog se odnosi na mjesnu akciju »Štrumfovi u Kominu«, starija gospođa sudjeluje u njoj. (RH, 27.1.2008.) 		<ul style="list-style-type: none"> Prilog se odnosi na smrt Edmunda Hillaryja, čovjeka koji je prvi osvojio M. Everest. (N. Zeland, 22.1.2008.) 	<ul style="list-style-type: none"> U prilogu o nekretninama u Lici-komentar daje i stariji gospodin. (13.1.2008.) 		
		<ul style="list-style-type: none"> Jedan prilog se odnosi na smrt bivšeg indonezijskog predsjednika Suharta. (Indonezija, 27.1.2008.) 			

Ukupno su u 21 dan praćenja »Dnevnika« Nove TV zabilježena 324 priloga u kojima se 34 puta prikazalo starije osobe. Starije osobe su prikazane kroz 25 različitih priloga (tablica 3.)

Tablica 4.
Prikazivanje starijih osoba u »Dnevniku« Nove TV

Prikaz starije osobe kao aktivne	Prikaz starije osobe kao razočarane sustavom	Prikaz društveno poznate starije osobe (+ smrt društveno poznate osobe)	Prikaz starije osobe u anketi ili kako daje komentar	Prikaz starije osobe kao žrtve	Prikaz starije osobe optužene za kazneno djelo
<p>6 puta se prikazuje u tri tjedna analize, 2 različita priloga</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prilog se odnosi na okupljanje građana (prisutan je i stariji gospodin koji daje komentar) Osjeka ispred Gradskog poglavstva na molitvi, da ne dođe do novih izbora u gradu. (RH, 10.1.2008.) 	<p>4 puta se prikazuje u tri tjedna analize</p> <ul style="list-style-type: none"> • U prilogu o porastu broja ovisnika o narkoticima u Imotskom- pojavljuje se i stariji gospodin iz Imotskog koji je nezadovoljan slabom borbom protiv narkodilera u tom gradu. (13.1.2008.) 	<p>2 puta se prikazuje u tri tjedna analize</p> <ul style="list-style-type: none"> • M. Srakić, biskup koji je organizirao sastanak i molitvu za političke stranke iz Slavonije i Baranje. (RH, 5.12.2007.) 	<p>16 puta se prikazuje u tri tjedna analize, 11 različitih priloga</p> <ul style="list-style-type: none"> • U prilogu koji govori o novim poskupljenjima, prikazuje se i starija gospođa koja iznosi svoj stav. (RH, 4.12.2007.) 	<p>4 puta se prikazuje u tri tjedna analize</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na zakonski prijedlog uvođenja zabrane pušenja na javnim mjestima- komentar daje stariji gospodin koji je obolio zbog dugogodišnjeg pušenja. (RH, 7.1.2008.) 	<p>2 puta se prikazuje u tri tjedna analize</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prilog se odnosi na starijeg gospodina koji je priveden zbog optužbe za pedofiliju. (RH, 9.12.2007.)
<p>Prikazuje se umirovljenička fešta u Jastrebarskom. Pet starijih osoba daje svoj komentar, prikazuju se kako plešu, drže govor. (RH, 22.1.2008.)</p>	<p>Prilog sa suđenja za ratni zločin u Osijeku, tu se prikazuje svjedočenje starijeg gospodina, oca G. Getoš, koji je nezadovoljan zbog pritiska policije na njegovu kćer i obitelj. (RH, 21.1.2008.)</p>	<p>Prilog se odnosi na smrt bivšeg indonezijskog predsjednika Suharta. (Indonezija, 27.1.2008.)</p>	<p>Ponovljeni izbori u Batini, stariji gospodin daje komentar. (9.12.2007.)</p>	<p>Prilog se odnosi na led na cestama, tu se prikazuje starica koja je pala na ledu i slomila nogu. (RH, 7.1.2008.)</p>	<p>Prilog se odnosi na starijeg gospodina koji je priveden zbog sumnje za bludničenje. (RH, 25.1.2008.)</p>

Nastavak tablice 4.

Prikaz starije osobe kao aktivne	Prikaz starije osobe kao razočarane sustavom	Prikaz društveno poznate starije osobe (+ smrt društveno poznate osobe)	Prikaz starije osobe u anketi ili kako daje komentar	Prikaz starije osobe kao žrtve	Prikaz starije osobe optužene za kazneno djelo
	<ul style="list-style-type: none"> U prilogu o deaktivaciji zaostale bombe iz II. svj. rata pojavljuje se stariji gospodin koji je nezadovoljan učestalom evakuacijama iz stana zbog deaktivacije zaostalih bombi na Maksimiru. (RH, 23.1.2008.) 		<ul style="list-style-type: none"> Formiranje nove Vlade RH, stariji gospodin daje komentar. (9.12.2007.) 	<ul style="list-style-type: none"> Prilog se odnosi na starijeg gospodina koji je završio u zatvoru zbog sukoba s podstanarom koji ne želi napustiti njegov stan. (RH, 21.1.2008.) 	
	<ul style="list-style-type: none"> Prilog o deaktivaciji zaostale bombe iz II.svj. rata- svoje nezadovoljstvo evakuacijom iz stana iznosi i stariji gospodin. (RH, 24.1.2008.) 		<ul style="list-style-type: none"> Prilog se odnosi na smrt mladića u Zadru, dvije starije gospođe daju komentar. (9.12.2007.) 	<ul style="list-style-type: none"> Prilog se odnosi na rušenje bespravnih kuća u Rogoznici, prikazuje se čovjek koji je ostao bez dvije kuće. On se žali kako je nakon rušenja obolio i kako mu je teško. (RH, 26.1.2008.) 	
			<ul style="list-style-type: none"> U prilogu o štetnosti mobilnih antena i njihov utjecaj na zdravlje, stariji gospodin daje komentar. (RH, 7.1.2008.) 		
			<ul style="list-style-type: none"> Utjecaj lošeg vremena na raspoloženje, dvoje starijih osoba to komentira. (RH, 10.1.2008.) 		
			<ul style="list-style-type: none"> Prilog o najdepresivnijem danu u godini, svoj komentar daju četiri starije osobe. (RH,21.1.2008.) 		

Nastavak tablice 4.

Prikaz starije osobe kao aktivne	Prikaz starije osobe kao razočarane sustavom	Prikaz društveno poznate starije osobe (+ smrt društveno poznate osobe)	Prikaz starije osobe u anketi ili kako daje komentar	Prikaz starije osobe kao žrtve	Prikaz starije osobe optužene za kazneno djelo
			<ul style="list-style-type: none"> • Poskupljenja u Sloveniji, jedna starija gospođa to komentira. (Slovenija, 22.1.2008.) 		
			<ul style="list-style-type: none"> • Prilog o epidemiji gripe, stariji gospodin komentira početak cijepjenja protiv gripe. (RH, 25.1..2008.) 		
			<ul style="list-style-type: none"> • Slučaj bespravne gradnje apartmanskih naselja na teritoriju RH, od strane BiH, komentar daje stariji gospodin. (RH, 25.1.2008.) 		
			<ul style="list-style-type: none"> • Prilog se odnosi na slučajeve krađa starog kamena iz Kuma, stariji gospodin komentira to. (RH, 27.1.2008.) 		

Tablica 5.

Prikazivanje starijih osoba s obzirom na spol

SPOL	TV KUĆA					
	HTV		RTL		NOVA TV	
	Ženski	Muški	ženski	muški	Ženski	muški
	8	12	5	13	11	23
UKUPNO	20		18		34	

U tablici 5. vidljiva je slabija zastupljenost starijih osoba ženskog spola u odnosu na muški spol. Tako u primjeru HRT-a od ukupno 20 prikazivanja osoba starije životne dobi, žene se prikazuju 8 puta, dok se muškarci prikazuju 12 puta. RTL od ukupno 18 prikazivanja osoba starije životne dobi, žene prikazuje samo 5 puta, a muškarce 13 puta. Nova TV od ukupno 34 prikazivanja osoba starije životne dobi, žene prikazuje samo 11 puta, dok muškarce prikazuje 23 puta. Kroz analizu emitiranih priloga unutar tri tjedna (od 3. do 9. prosinca 2007. godine, od 7. do 13. siječnja 2008. godine i 21. do 27. siječnja 2008. godine) zaključili smo kako se društveno poznate žene starije životne dobi nisu prikazale niti na jednoj televiziji.

Problem slabije zastupljenosti žena u medijima postaje zanimljiv sve većem broju autora koji se bave medijima i pitanjima kao što je ravnopravnost spolova. No, povezanost ageizma i spolne diskriminacije žena još je nedovoljno istražen pojam. Tako se većina autora bavi problemima poput malog broja televizijskih voditeljica starije životne dobi, diskriminacijom žena starije životne dobi u reklamama. U dostupnoj literaturi nismo naišli na autore koji povezuju pitanje spola i ageizma u medijima. Ne spominje se niti slaba prisutnost stručnih žena starije životne dobi u emisijama gdje se traže stručna mišljenja, izostavljanje žena starije životne dobi kada se govori o društveno poznatim osobama ili njihova slabija zastupljenost općenito kada se traži neki komentar. Budući da je ageizam i spolna diskriminacija žena starije životne dobi u medijima zaista širok pojam, zaključili smo kako ono zahtijeva opširniju analizu koja bi uključivala šire istraživanje koje bi obuhvatilo veći uzorak tv emisija i medijskih sadržaja.

POKAZUJU LI REZULTATI POSTOJANJE AGEIZMA?

Analiza pokazuje kako je ageizam ipak zastupljen u glavnim informativnim emisijama HRT-a, RTL-a i Nove TV. On se očituje ponajviše u slaboj zastupljenosti starijih osoba u tim emisijama. U 21 dan analize ukupno je analizirano 938 priloga, a u samo 58 priloga, odnosno 6,2% prikazane su starije osobe. Na HRT-u se starije osobe u gore opisanim ulogama pokazuju 20 puta, na RTL-u 18 puta, a Nova TV prikazuje starije osobe 34 puta. Ta brojka ne odgovara broju različitih priloga u kojima se starije osobe pojavljuje. Tako su na HRT-u starije osobe prikazane 20 puta u 17 različitih priloga, na RTL-u su starije osobe prikazane 18 puta u 16

različitih priloga, a Nova TV je starije osobe prikazala 34 puta unutar 25 različitih priloga. Postoje prilogi u kojima se starije osobe pojavljuju više puta. Zabrinjavajuće je i to da postoji mnogo dana kada se starije osobe uopće ne prikazuju u glavnoj informativnoj emisiji. Na primjer na RTL-u se 7., 8., 9., 10., 12., 21., 23. i 24. siječnja 2008.g. niti u jednom prilogu ne pojavljuju starije osobe. Isto je vidljivo i na primjerima drugih tv kuća, no izdvojili smo RTL zbog toga jer smo došli do zaključka kako se na toj televiziji postoje najdulji vremenski periodi kroz koje se stariji ljudi uopće ne prikazuju.

Kroz uloge koje smo opisali na HRT-u starije osobe se pojavljuju 20 puta, u 17 različitih priloga od ukupno analiziranih 318 priloga. Ponajviše se starije osobe pojavljuju prilikom komentiranja nečeg, s tim da se obično u takvim prilozima pokazuje njihovo nezadovoljstvo (najčešće skupim cijenama, odlukama političara...). Također se isti broj puta (5) pojavljuju u ulozi žrtve, bilo da se radi o tome kako su stradale vlastitom nepažnjom ili se prikazuju kao siromašne osobe kojima je teško. Vidljivo je i više prikazivanje starijih osoba muškog spola u odnosu na ženski spol. Taj omjer iznosi 12:8 u korist muškog spola.

U ulozi razočaranih sustavom starije osobe se prikazuju četiri puta. Kao aktivne osobe prikazuje ih se tri puta, a kao društveno poznate osobe prikazane su tri puta. Takav prikaz navodi gledatelja da o starijim osobama stvori stereotipe poput toga da su siromašne, bolešljive, nespretni, nezadovoljne te da stalno prigovaraju. Mali broj prikaza starijih osoba u aktivnim ulogama može stvoriti percepciju kod gledatelja kako su i starije osobe društveno aktivne. Pozitivni stereotipi o kojima piše Erdman B. Palmore (1990.) kao što su ljubaznost, mudrost, pouzdanost, bogatstvo, sloboda, vječna mladost i sreća, nisu potvrđeni kroz analizu prikazanih uloga starijih osoba u »Dnevniku« HTV-a. Stereotip o političkom utjecaju koji navodi Palmore (1990.), vidljiv je u prilogu o proslavi 80. rođendana tajlandskog kralja.

U uzorku RTL-a starije osobe se pojavljuju 18 puta u 16 različitih priloga od ukupno analiziranih 296 priloga prikazanih na RTL-u tijekom 21 dana. Od sve tri tv kuće (HRT, RTL, Nova TV) analiza je pokazala kako RTL manje prikazuje starije osobe u svojim prilozima, u odnosu na druge dvije tv kuće. Vidljivo je i više prikazivanje starijih osoba muškog spola u odnosu na ženski spol. Taj omjer iznosi 13:5 u korist muškog spola. Društveno poznate starije osobe prikazane su u prilozima pet puta, međutim od pet priloga, tri puta bila je riječ o umrlima. Stoga tek dva priloga, od kojih oba govore o bivšim političkim dužnosnicima, pokazuju kako je u slučaju RTL-a potvrđeno korištenje pozitivnog stereotipa o političkom utjecaju starijih osoba. Kao aktivne članove društva, starije osobe se prikazuju četiri puta. Tri priloga se odnose na prosvjede starijih osoba, a jedan na sudjelovanje u mjesnoj akciji. Kao razočarane sustavom u kojem žive, starije osobe se prikazuju jedanput. Prikazivanje starijih osoba kroz njihovo protestiranje moglo bi potvrditi korištenje negativnog stereotipa o starijim osobama kao nezadovoljnima koji uvijek nešto prigovaraju. Od starijih osoba se u četiri priloga tražilo da nešto komentiraju. To je pomalo razočaravajuće, jer ispada kako stariji ljudi ne mare za ono što se događa u društvu i državi. No, radi se o tome da su obično

ti prilozi gdje se traži mišljenje građana loše napravljeni, budući da u njima nisu ravnomjerno zastupljene sve grupe društva (žene, muškarci, starije osobe, mladi...). U ulozi žrtve starije osobe se pojavljuju dva puta, oba priloga se odnose na ubojstva starijih osoba. Također se dvije starije osobe pojavljuju u ulozi optuženih za kazneno djelo. Prilog se odnosi na optužbe za pedofiliju i bludničenje. Ta činjenica može stvoriti percepciju kod gledatelja kako su starije osobe opasne za društvo, a samim time i nepoželjne.

U uzorku Nove TV starije osobe se u opisanim ulogama pojavljuju 34 puta u 25 različitim prilogama od ukupno analiziranih 324 priloga. Tako je i u analizi priloga Nove TV vidljiva slaba zastupljenost starijih osoba u priložima, kao i u slučaju HRT-a i RTL-a. Vidljivo je i više prikazivanje starijih osoba muškog spola u odnosu na ženski spol. Taj omjer iznosi 23:11, u korist muškog spola. Starije osobe se najviše pojavljuju u priložima gdje se traži od njih da nešto komentiraju. Takvo prikazivanje može stvoriti pozitivan stereotip kod gledatelja, kako su starije osobe i njihovo mišljenje važni zbog životnog iskustva koje imaju. Vidljivo je kako starije osobe komentiraju različite teme i društvene događaje što je pozitivna činjenica. Kao razočarane sustavom u kojem žive, starije osobe se prikazuju četiri puta. U ulozi žrtve prikazuju se četiri puta. Jedan prilog se odnosi na bolesnog starijeg čovjeka koji je obolio zbog dugogodišnjeg pušenja. To bi moglo potvrditi stereotip o starijim osobama kao bolehljivima i nemoćnima. Kao optužene za kazneno djelo, starije osobe se prikazuje u dva priloga. Jedan prilog se odnosi na optužbu za pedofiliju, a drugi na optužbu za bludničenje. Ta činjenica također ide u prilog negativnoj slici koja se stvara o starijim osobama. Kao aktivne članove društva, starije osobe se prikazuju samo šest puta. No, tu je bitno napomenuti da se radi o samo dva emitirana priloga, od kojih se jedan odnosi na sudjelovanje starijeg gospodina na zajedničkoj molitvi ispred Poglavarstva grada Osijeka, a drugi prilog prikazuje petero starijih osoba tijekom njihove umirovljeničke fešte u Jastrebarskom. U ulozi društveno poznate osobe, starije osobe se pojavljuju dva puta u tri tjedna analize. Sama činjenica da se starije osobe rijetko pokazuju u aktivnoj ulazi, može utjecati na oblikovanje stava kod gledatelja o tome mogu li starije osobe imati bitnu ulogu u oblikovanju društvenih događanja. Ageizam u glavnim informativnim emisijama HRT-a, RTL-a i Nove TV očituje se i u stereotipnom prikazivanju starijih osoba kao nemoćnih, bolehljivih, slabih. Starije osobe se također prikazuje kao nezadovoljne sustavom pa gledatelji mogu steći dojam kako su starije osobe gundala. Zabrinjavaju također i prilozi u kojima se starije osobe (najčešće one muškog spola) pojavljuju kao optuženi za pedofiliju ili bludničenje. To može stvoriti iskrivljen pogled na starije muške osobe, dojam da ih se treba bojati jer su potencijalni bludnici ili pedofili. Mali broj priloga o društveno poznatim starijim osobama također upućuje na to da se starije osobe diskriminira u pogledu njihovih godina. Uspješnost, popularnost i društveni značaj neke osobe time se povezuje samo s mlađim osobama. Borba protiv suzbijanja ageizma može biti teška, posebice ukoliko starije osobe i same ne uviđaju problem ageizma u medijima ili ih taj problem osobno ne pogađa.

ZAKLJUČAK

Ovo pilot istraživanje trebalo bi poslužiti kao temelj za daljnja istraživanja ageizma u medijima, a posebice u informativnim emisijama. Naime, nakon provedenog istraživanja, ustanovili smo da se starije osobe relativno rijetko pojavljuju u informativnim emisijama. S obzirom na učestalost pojavljivanja starijih osoba u informativnim emisijama, istraživanje bi trebalo provesti na većem uzorku, kako bi se izdvojio veći broj priloga u kojima bi se metodom narativne analize na tekstu i slici u prilogu, istražilo koliko je prisutan ageizam u prezentaciji starijih osoba. Upravo smo zbog ovih ograničenja nazvali ovu analizu pilot istraživanjem. Ono je, unatoč manjem opsegu, pokazalo kako je ageizam vidljiv u glavnim informativnim emisijama HRT-a, RTL-a i Nove TV. Rezultati ovog istraživanja ukazali su na potrebu šireg interdisciplinarnog istraživanja koje bi zajedno provodili medijski teoretičari, socijalni gerontolozi i socijalni psiholozi.

Pojam ageizam ne postoji u hrvatskom zakonodavstvu, o njemu se ne priča u javnim raspravama iako je prisutan, kako u medijima, tako i u drugim institucijama. Borba protiv tog problema kao i u slučaju spolne diskriminacije žena može biti teška, posebice ako starije osobe ne uviđaju problem ageizma u medijima ili se s tim problemom mire. Starijih osoba u RH je prema popisu stanovništva iz 2001.g. 693 540 (15,62%).⁵ Bitno je spomenuti kako se predviđa da će se u Hrvatskoj broj starijih osoba u budućnosti još više povećati. I to je jedan od razloga zašto bi se starijim osobama trebalo posvetiti više pažnje u medijskom prikazivanju. Posebno bismo tu istaknuli ulogu televizije kao medija broj 1. po gledanosti u Hrvatskoj. Iz tog razloga samo možemo pretpostaviti koliki utjecaj na gledatelje ima svaka poruka koju televizija emitira. Mogli bismo reći kako televizija na određen način sudjeluje u stvaranju naših stavova. Stereotipnim prikazivanjem starijih ljudi na televiziji mogu se stvoriti predrasude, ali i netolerantno društvo. Stoga je nužno osvještavanje javnosti o tom problemu, a ono bi prvo trebalo krenuti iz akademskih krugova. Nakon toga trebalo bi pokrenuti i javnu raspravu o problemu ageizma, u koju bi bili uključeni i akademski stručnjaci, udruge koje okupljaju osobe starije životne dobi, medijske stručnjake i mnoge druge osobe koje su kompetentne u području rješavanja problema ageizma. Tek tada moguće je očekivati da se problem ageizma zakonski regulira. To dalje vodi k sankcioniranju onih koji prikazuju starije osobe u negativnom svijetlu.

Također je važno i kvalitetno obrazovanje svih medijskih djelatnika kako bi njihov rad bio doveden na profesionalniju razinu na kojoj ne bi bilo vidljivo stereotipiziranje i diskriminiranje niti jedne društvene grupe pa tako niti starijih osoba.

Konačan cilj trebalo bi biti stvaranje tolerantnog društva koje ne prosuđuje osobe s obzirom na dob ili spol, društva koje nema predrasude prema ženama, starijim osobama ili

---

⁵ U starije osobe ubrojani su svi one koji imaju 65 godina starosti ili su stariji. Pogledati www.dzs.hr.

bilo kojoj drugoj grupi ljudi. Svaka osoba ima pravo na dostojanstvo, kvalitetan život, pravo na privatnost te mnoga druga prava koja joj pripadaju po rođenju. Smatramo kako stvaranje tolerantnog društva koje će poštivati ta prava, nije utopija već cilj koji je moguće ostvariti.

LITERATURA

1. Bailey, T. A. & Park, T. H. (2006). **Ageism in media: An analysis of discourse on middle age in newspapers**. Paper presented at the annual meeting of the International Communication Association, Dresden International Congress Centre, Dresden, Germany, preuzeto sa: http://www.allacademic.com/meta/p89130_index.html.
2. Birren, J. E. & Schroots, J. J. F. (1984). Steps to an ontogenetic psychology. **Acad. Psychol. Bulletin**, 177-190.
3. Dozois, E. (2006). **Ageism: A review of the literature**. Calgary Health Region, Healthy Aging Committee, Calgary: Word on the Street Consulting Ltd.
4. Fiske, S. T., Cuddy, A. J. C., Glick, P. & Xu, J. (2002). A Model of (often mixed) stereotype content: Competence and warmth respectively follow from status and competition. **Journal of Personality and Social Psychology** 82 (6), 878-902.
5. Larson, R., Kubey, R. & Coletti J. (1989). Changing channels: Early adolescent media choices and shifting investments. **Journal of Youth and Adolescence** 18, 583-599.
6. Matković, D. (1995). **Televizija, igračka novog doba**. Zagreb: AGM.
7. McGuire, B. (2008). **Ageism: Media Influences and older americans**. 16. Jan., preuzeto sa: <http://www.socyberty.com/Sociology/Ageism-Media-Influences-and-Older-Americans.74540>
8. Palmore, E. (1990). **Ageism: Negative and positive**. New York: Springer.
9. Pečjak, V. (2001). **Psihologija treće životne dobi**. Zagreb: Prosvjeta.
10. Perišin, T. (2008a). Televizijske vijesti. **Medianali**, 2 (3), 99-127.
11. Perišin, T. (2008b). Televizijske vijesti – urednički odabir između politike, gledatelja i komercijalnih interesa, **Politička misao**, 45 (2), 153-174.
12. Šiber, I. (1998). **Osnove političke psihologije**. Zagreb: Politička kultura.
13. UN, Department of Economic and Social Affairs: Population Division (2002). **World Population Ageing: 1950-2050**. Preuzeto sa: <http://www.un.org/esa/population/publications/worldageing19502050/>.
14. www.dzs.hr
15. Zakon o elektroničkim medijima (2003). **Narodne novine**, 122/03.

Tena Perišin
Valentina Kufrin

AGEISM IN TELEVISION EXEMPLIFIED BY EVENING NEWS PROGRAMMES OF HRT, RTL AND NOVA TV

SUMMARY

The article deals with ageism in evening news programmes of television channels in Croatia, i.e. with the research on how elderly people are presented in news programmes of the following television channels: HRT, RTL and Nova TV. The sample consisted of stories broadcasted in the following news programmes: »Dnevnik« of HTV, »Dnevnik« of Nova TV and »Vijesti« of RTL in the period of 3 weeks. The analysis of mentioned stories broadcasted in the news programmes of one public and two private broadcasting companies tried to determine if ageism and discrimination are present in the stories dealing with elderly people. We were interested in discovering if presenting elderly people in a stereotypical way can influence the attitude of the public towards them. The pilot study showed that ageism is present in the news programmes of HRT, RTL and Nova TV. In all three cases elderly people, especially active and socially recognized ones, are relatively rarely presented. The results suggest that there is a need for a broader study, if possible an interdisciplinary one, in collaboration with media theoreticians and social gerontologists. The article also underlines a necessity to pass certain regulations regarding the problem of ageism in media and other social institutions.

Key words: *ageism, elderly people, television, television news journals, news programme.*